

6. Поспеловский Д.В. Русская Православная Церковь в XX веке. – С.236; Клибанов А.И. Современное сектантство в Тамбовской области //Вопросы истории, религии и атеизма. – 1961. – №12. – С.7.
7. Історія релігії в Україні. – Т.3. – Православ'я в Україні. – К., 1999. – С. 486–487; Релігієзнавчий словник/ За ред. А. Колодного, Б. Лобовика. – К.: Четверта хвиля, 1996. – С.136.
8. Архів Служби безпеки України. – Спр. 65744 (усі посилання у статті зроблені без зазначення сторінок даної справи. – Авт.).
9. Белов А.В. Секти, сектантство, сектанты. – С. 76.
10. Машченко С. Такі вони, істинно православні... // Людина і світ. –1978. – №5. – С.21.

КОНЦЕПЦІЯ ЛЮДИНИ: ВІДМІННА ОЗНАКА І СУТЬ

Виговська О.І. (Київ)

З цією концепцією наш читач вже мав можливість познайомитися у попередніх числах нашого журналу [4, с. 41]. Тут же викладемо лише її основні позиції.

Її квінтесенцію складає поняття «людина», яке виокремлюється серед усталених в українській педагогічній науці і практиці понять.

Центральна позиція в ньому належить не «особистості», а людині по суті.

Зіставний аналіз проаналізованих нами психологічних теорій розвитку дитини [2, 63-65], теоретичний аналіз суджень різних наукових шкіл дозволяє у контексті авторської концепції стверджувати наступне:

- людина первісно (від народження) є індивідуальністю, «природне в людині» характеризується тими особливостями, що і складають сутність індивідуальності, що і дає нам право вважати новонароджену людину вже індивідуальністю, а тому її виникнення й не залежить від навчання – дозрівання дитини йде попереду навчання;
- людина розвивається протягом свого життя разом зі своєю індивідуальністю як незалежно від навчання, так і у свідомому періоді – саме у процесі навчання, якщо воно розвивально-цілеспрямоване, що напряду залежить від тих умов, що створюються у шкільному колективі та й у навчально-виховному процесі;
- особистість розглядається нами як інструмент пошуку людської сутності (відповіді на одвічне питання «Хто Я?») – і так до досягнення нею своєї вершини в собі.

Є суттєва відмінність між поняттями «індивідуальність» і «особистість» – останнє не є вродженим, а отже її якість напряду залежить від якості, насамперед, процесів навчання і розвитку.

Виходячи з нашого розуміння людини, її призначення і становлення, перефразуюмо широко відому в педагогічних колах Львенківську фразу: «Індивідом народжуються, особистістю стають, індивідуальність обстоюють» [1] і висловимося щодо цього тезисно: «Народжуються людиною-індивідуальністю, яку обстоюють все життя. Стають особистістю і з її допомогою розвивають, являють та обстоюють власну індивідуальність і у такий спосіб досягають вершини в собі – Людини». Коротко це може виглядати так: «Людиною-індивідуальністю народжуються. Особистістю стають.

Індивідуальність обстоюють. Людини-вершини досягають!». У цій фразі – квінтесенція авторської концепції людини, суть шкільної програми розвитку дитини та головні орієнтири для педагогічної діяльності.

Чому ми вважаємо, що назріла потреба переосмислити крилату фразу В.Ільєнкова?

На нашу думку, з одного боку, її лаконічність приваблює і вчених, і вчителів, а, з іншого, розставлені в ній пріоритети щодо понять, складових поняття «людина», про які йдеться у статті, заважають розумінню вчителями, до чого саме (в людині) їм слід прикладати свої зусилля, а де їм краще не втручатися, але знати і розуміти, що відбувається і чому. Тож користування Ільєнківською фразою загальмовує процес становлення людини через невідповідність йому його фундаменту – базового поняття «людина» і у такий спосіб перешкоджає ефективній педагогічній практиці.

Відповімо на запитання, а що зміниться у педагогічному процесі, якщо станемо користуватися цією концепцією людини.

Перш за все, має ствердитись безумовне, сутнісне сприйняття маленької людини-індивідуальності, на яку вже не можна не зважати. Мало того, первісно закріплюється інша позиція як самого педагога, так і представників, що оцінюють його діяльність, – визнання наявності в дитині її індивідуальності з моменту народження. Така позиція багато до чого зобов'язує усіх причетних до процесу розвитку дитини і передусім це торкається вчителів як партнерів, спів суб'єктів цілісного навчально-виховного процесу.

Тепер відносно стає і оцінка результатів педагогічної праці, бо опосередковується індивідуальними особливостями школярів, індивідуальними можливостями вчителя.

Вчителям ще належить навчитися працювати з цим: природа відповідна діяльність повинна восторжествувати в українській школі; поки що вона частіше декларується, оскільки сьогодні ціллію і головним, безпосереднім результатом школи та вчителя є становлення особистості дитини в навчальному процесі, а «індивідуальність» – всього лише аспект, і цим усе сказано.

В контексті даної концепції ми розглядаємо і поняття «цілісності», яке стосується і поняття людини – цілісної людини, і навчально-виховного процесу – цілісного навчально-виховного процесу (або цілісного людино-творчого навчально-виховного процесу), та й, взагалі, підходу до розв'язання педагогічних задач і проблем – цілісного підходу. Всі зазначені різновиди понять мають спільну основу – розуміння цілісності людини як комплексу її складових: індивід, індивідуальність, особистість, «вершина» людини.

Схематично це можна проілюструвати так:

Людина у момент народження	Людський розвиток у навчально-виховному процесі	Людина у момент досягнення своєї вершини
індивід+індивідуальність	Враховуємо: індивід+індивідуальність Розвиваємо: особистість+індивідуальність	Людина-вершина

Література

1. Асмолов А.Г. Личность как предмет психологического исследования. М.: Узд. МГУ, 1984. – 104 с.

2. Виговська О.І. Авторська концепція людини та особистісно орієнтоване навчання: наукове обґрунтування семантичних змін // Директор школи, ліцею, гімназії. – № 5-6. – 2005. – С. 41-45.
3. Виговська О.І. Цілісний розвиток дитини: елементи авторської технології // Директор школи, ліцею, гімназії. – № 1. – 2006. – С. 78-87.
4. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с. – С. 63-65.

**БІБЛІОТЕКА ІМ. В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО – МОДЕРНИЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ, ОСВІТНІЙ ТА
КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР**

Рогова П.І. (Київ)

Ідея створення Державної науково-педагогічної бібліотеки як всеукраїнського галузевого інформаційного центру виникла у перші роки незалежної України у Міністерства освіти України та Академії педагогічних наук України, яку було засновано в 1992 році. Але шлях до цієї історичної події був поступовим. У 1993 році Міністерство освіти України, яке в ті роки очолював Петро Таланчук, на базі педагогічної бібліотеки Київського будинку вчителя, відповідно до спільного рішення Міністерства освіти України, Управління освіти м. Києва, дирекції Київського будинку вчителя, Інституту психології АПН України та Міської профспілки працівників освіти Києва, засновують Центральну освітянську бібліотеку (ЦОБ) Інституту змісту і методів навчання (ІЗМН) МОН «з подальшим перетворенням її на Національну освітянську бібліотеку з наданням їй окремого приміщення». У 1993 наказом Міністерства освіти України мене було призначено директором цієї бібліотеки, яка діяла всього шість років, але своєю багатогранною діяльністю заклала фундамент майбутньої Державної науково-педагогічної бібліотеки України як всеукраїнського галузевого центру, про заснування якого мріяли освітяни і бібліотекарі понад 100 років тому. Хочу зазначити, що ідея заснування головної галузевої бібліотеки для освітян України піднімалася в Україні і наприкінці 80-х років XIX століття, і у часи УНР, і в 20-х роках XX століття, коли науково-педагогічній бібліотеці Українського науково-дослідного інституту педагогіки Укрнаукою було надано статус всеукраїнського інформаційного галузевого центру. Упродовж 1999 року я, як директор ЦОБ МОН України, писала міністру освіти України Валентину Зайчуку, що необхідно заснувати в нашій державі Державну педагогічну бібліотеку, яка буде мати юридичні основи.

Водночас у ці роки президент Академії педагогічних наук Василь Кремень, з членами Президії АПН України розглядав питання щодо заснування академічної галузевої бібліотеки, обговорюючи його також із міністром освіти України Валентином Зайчуком. Навесні 1999 року Валентин Зайчук у відповідь на мої листи повідомив: «Галузева бібліотека державного рівня буде створена в Україні»

Отже, в кінці 1999 року з ініціативи МОН України та АПН України, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 2018 від 30 жовтня 1999 р.. на базі фондів Центральної освітянської бібліотеки і наукової бібліотеки Інституту педагогіки АПН України, було засновано Державну науково-педагогічну бібліотеку.